

Frihed – under overvågning

Teologisk konference 10. – 11. september 2020 på Det Teologiske Fakultet. Konferencen stiller skarpt på spændingen mellem overvågning og frihed og arrangeres i samarbejde mellem Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet, Fyens Stift, Helsingør Stift, Københavns Stift og Roskilde Stift.

Årets konference fokuserer på spændingen mellem overvågning og frihed. Vi bliver overvåget, og vi lader os overvåge som aldrig før. Vores mobiltelefoni, e-mails og internetsøgninger - alt lader vi spore, så man kan følge vores mindste skridt. Kameraer, droner, ansigtsgenkendelse. Hvor går grænsen, hvis der er en? Tilsyneladende har vi ikke noget imod at blive overvåget, for det gør os trygge. Vi får en fornemmelse af sikkerhed. Men samtidig er det jo hele overvågnings-set up'et, der fortæller os, at der er noget at være bange for og som aktiverer vores bekymring. På samme måde som den alvidende og altseende Gud, øjet i det høje, der holder øje med menneskebørnenes færden, på den ene side er en tryk tanke, men også en tanke, det kalder skyld og skam frem. Er tryk altid prisen værd? Omvendt kan man spørge, om vi kan håndtere vores frihed?

Konferencen vil undersøge forholdet mellem frihed og ansvar, og mellem tillid og overvågning. Temaet er ikke blevet mindre aktuelt med den globale coronakrise, som igen satte spørgsmålet på dagsordenen: er den sikkerhed, vi mener at vinde ved mere overvågning, bedre end et samfund baseret på tillid til det personlige ansvar?

Tilmelding

Evt. afbud bedes meddelt til Bjarne Still Laurberg på sek@sk.ku.dk

Program, torsdag d. 10. September

9.30 **Konferencemateriale, kaffe og croissant** ved auditorium 4A.0.69. ved hoveddøren, Søndre Campus Njalsgade 76, KBH S.

10.00 Velkomst ved konst. dekan **Carsten Selch Jensen** og **Torkil Jensen**, uddannelseskonsulent Fyens Stift og **Marlene Ringgaard Lorensen**, lektor i Praktisk Teologi (aud. 4A.0.69)

10.20 Forelæsning og diskussion ved **Anna Vind**, lektor i Kirkehistorie:
”Frihed og trældom, usynlighed og synlighed: Om dobbeltstrukturen i Luthers tænkning”

Luthers tænkning er præget af en karakteristisk dobbeltstruktur, der har forbindelse til konferencens tema. Ikke mindst i sin netop i år 500-år gamle frihedstraktat (1520) – der vel at mærke er todelt – taler han om det kristne menneske som både frit og trælbundet, indre og ydre, åndeligt og kødeligt, nyt og gammelt. Også modsætningsparret usynlighed og synlighed spiller en afgørende rolle. Foredraget vil indkredse meningen med denne dobbeltstruktur i en læsning af både den nævnte traktat og andre af Luthers skrifter. Afslutningsvis angives de perspektiver, der kan være heraf, for konferencens sammenhæng.

12.00 **Frokost** ved og i auditoriet (4A.0.69)

13.15 Forelæsning og diskussion ved **Sasja Emilie Mathiasen Stopa**, ph.d., videnskabelig assistent ved Grundtvig Centeret, Aarhus Universitet:
”Har den danske tillidskultur rødder i den lutherske teologi?”
Vi har bygget et samfund på tillid. Med pligter. Og rettigheder. I den orden.” Sådan sagde statsminister Mette Frederiksen i sin tale ved Folketingets åbning den 1. oktober 2019. I foredraget undersøger Sasja Stopa de tidlige faser af denne byggeproces, der førte til, at Danmark i dag er karakteriseret ved en bemærkelsesværdig tillidskultur, hvor borgerne har en høj grad af tillid til hinanden og til samfundsinstitutionerne. En kultur som coronakrisen udfordrer, men også umiddelbart synes at have styrket. Stopa udforsker tillidskulturens rødder i den lutherske teologi, som afgørende prægede det danske samfund fra reformationen og frem, og afdækker, hvordan den lutherske forståelse af sociale relationer mellem over- og underordnede, der spejler gudsforholdet og dermed opfattes som gensidigt forpligtende tillidsforhold, kan have fungeret som hovedhjørnesten i opførelsen af den danske tillidskultur.

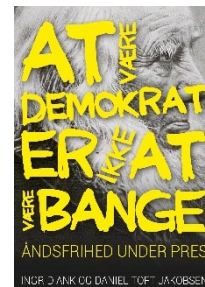
14.30-
15:30 **Kaffe og kage + walk and talk**

15:30-
17 **Paneldebat: ”Frihed under overvågning”**
Med tidligere overrabbiner, forfatter og oversætter, **Bent Melchior**, samt leder af Grundvig Akademiet, Cand.theol. **Ingrid Ank**.

Paneldeltagerne forholder sig yderst forskelligt til diskussionen om forholdet mellem overvågning og frihed. Debatten var godt i gang omkring årsskiftet 2019/2020 og problemstillingerne er kun blevet endnu mere relevante i lys af coronakrisen. Prægnante udtalelser fra to af deltagerne danner udgangspunkt for paneldebatten. På den ene side Justitsminister Nick Hækkerups udtalelse fra Folketingets talerstol 9. dec. 2019: ”Uden tryghed, ingen frihed. Overvågning bidrager til trygheden og derved til friheden”.

I modsætning hertil udtrykte Bent Melchior følgende i et interview i Weekendavisen i januar 2020 om bevogtningen ved synagogen i Krystalgade: ”Vi bruger stærkere midler end nødvendigt. Vi kommer til at gøre det mere dramatisk, end godt er. Jeg har altid sagt nej til beskyttelse, for jeg tror, at hvis nogen virkelig ville ramme os, så vil de gøre det. Det indskrænker friheden, og jeg tror ikke på, at det faktisk hjælper.”

Ingrid Ank bidrager til paneldebatten med baggrund i sin nye bog: *At være demokrat er ikke at være bange – Åndsfrihed under pres* (medforfatter: Daniel Toft Jakobsen, MF for S). Sognepræst og teologisk konsulent i Helsingør Stift, **Eva Holmegaard Larsen** er ordstyrer.

17:15-
18:30 Forelæsning og diskussion ved **Mikkel Gabriel Christoffersen**, Postdoc, Det Teologiske Fakultet, KU:
”Skam og overvågning: Om hvordan Gud ser på mennesket”

Den bibelske salme 139 fortæller om at Gud kender hvert et menneske indefra og ud. Men er det et opløftende og evangelisk budskab eller et absolut mareridt? Det afhænger både af, hvilket menneske der taler, og hvilken Gud, der tales om. I dette foredrag undersøger Mikkel Gabriel Christoffersen menneskets tvetydige forhold til Guds blik, som det reflekteres i salme 139 og i den kristne dogmatik. Christoffersen er postdoc i systematisk teologi på KU med et projekt om skam støttet af Carlsbergfondet. Ved at undersøge et interdisciplinært kildemateriale om skam (psykologi, sociologi, filosofi og teologi) udvikler projektet en teologi om skam, der tager højde for fænomenets tvetydigheder. Hovedspørgsmålet er: hvordan lever vi med skammen mellem skamfuldhed og skamløshed?

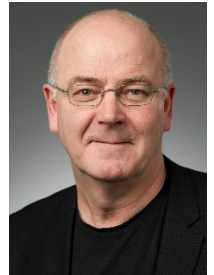

NB: Den planlagte middag + koncert med bigbandet *The Great Danes* er desværre aflyst pga. Corona-restriktioner

Fredag d. 11. september

9.15 **Morgenkaffe** ved auditorium 4A.0.69

9.30 Foredrag ved **Jens Erik Kristensen**, idéhistoriker, lektor i filosofisk pædagogik, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Faculty of Arts, Aarhus Universitet.

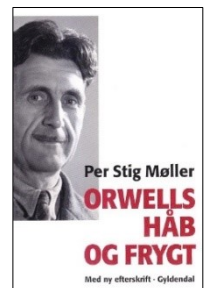

Overvågningssamfundet - fra det synlige til det digitale panoptikon

Michel Foucault vakte opsigt i 1975, da han pegede på den panoptiske overvågning som en alsidig og raffineret magtteknologi i de moderne disciplinære samfund, hvis virkning bl.a. var at fremme individers disciplinære selvovervågning og selviagttagelse. Siden da er ikke blot omfanget af den synlige overvågning i offentlige rum eksploderet, men nye usynlige former for digital overvågning er kommet til, der diskret udbytter deres viden om vores gøren og laden på nettet og de sociale medier i en sådan grad, at der tales om 'overvågningskapitalisme'. Spørgsmålet er, hvad det betyder for vores selvovervågning og selviagttagelse?

10.45 **Pause** med kaffe, croissant og frugt.

11.15 Foredrag ved **Per Stig Møller**, politiker og litterat, dr.phil, fhv. udenrigsminister, kultur- og kirkeminister mm., tidl. medarbejder i Danmarks Radio, fhv. lektor ved universiteterne i København og Paris.

I bogen "**Orwells håb og frygt**" beskrev Per Stig Møller Orwells forfatterskab og forklarede hans holdninger og handlinger. I dette foredrag ser han på, om vi omkring os i verden i dag kan se noget af det, Orwell frygtede? Er vi godt på vej mod overvågningssamfundet? Er der autoritære tendenser på lur i de vestlige demokratier? Er verden ved at blive opdelt i tre blokke med evindelige krige i marginen? Hvordan forholder det sig med retssamfundet, og er vi ved at skifte ytringsfriheden ud med selvcensur i disse identitetstider?

12.45- Opsamling og afslutning ved **Marlene Ringgaard Lorensen**, lektor i
13.00 Praktisk Teologi og leder af Center for Kirkeforskning, Københavns Universitet.

Detaljer

Tid: 10. sept., kl. 9.30-20 + 11. sept., kl. 9:15-13.00

Sted: Det Teologiske Fakultet, Karen Blixens Plads 16, 2300 København S.

Arrangør: Center for Kirkeforskning, Det Teologiske Fakultet, KU, i samarbejde med
Fyens Stift, Helsingør Stift, Københavns Stift og Roskilde Stift.

Find vej: [Se kort og vejvisning her.](#)
